

ДО ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Наведено узагальнення проблемних питань концептуальних засад покращення діяльності правоохоронних органів і якості підготовки поліцейських нової генерації. Зазначено, що цей процес може бути успішним лише тоді, коли наукова спільнота долучиться до осмислення усіх проблем, які є в системі МВС України, та напрацює рекомендації з їх усунення. Констатовано, що вивчення зарубіжного досвіду сприятиме вирішенню таких важливих питань, як організація підготовки поліцейських, зміна вектора державного управління у сфері забезпечення правопорядку та законності, захисту прав і свобод людини та громадянина.

Ключові слова: *концепція, реформування, професійна підготовка правоохоронців, кадрова політика в МВС України, професійний відбір і професіоналізація правоохоронців, міжнародний досвід підготовки поліцейських, реструктуризація та модернізація правоохоронної діяльності.*

Постановка проблеми. Проведення адміністративної реформи, формування на сучасних засадах механізму держави та державного апарату, розвиток державної служби органічно пов'язані з професійною підготовкою кадрів, якісним удосконаленням системи підготовки, перепідготовки та підвищенням кваліфікації державних службовців [1].

Стан дослідження. Різні аспекти проходження державної служби в правоохоронних органах, їх професійної підготовки свого часу були висвітлені в працях учених: В. Авер'янова, О. Андрійко, С. Алексеева, Г. Атаманчука, А. Альохіна, О. Бандурки, Д. Бахраха, Л. Білої, К. Бельського, І. Голосніченко, В. Горшенєва, І. Данильєва, Є. Додіна, С. Дубенко, М. Іншина, Д. Калаянова, Р. Калюжного, С. Ківалова, Л. Ковалюка, В. Коваленко, Ю. Козлова, В. Колпакова, В. Кравця, О. Крупчана, Б. Лазарева, В. Малиновського, В. Манохіна, Т. Мотренка, Н. Нижника, О. Оболенського, О. Петришина, В. Попова, О. Рябченко, О. Синявської, Ю. Старілова, С. Студенікін, М. Студенікіна, Ю. Шемшученко, Л. Явича, О. Якуби, М. Якимчука й ін.

Мета статті – розгляд домінуючих проблем процесу професійної підготовки працівників правоохоронних органів у сучасних умовах.

Виклад основних положень. Становлення державної служби в органах, структурах і підрозділах правоохоронних органів безпосе-

редньо залежить від удосконалення системи професійного навчання поліцейських. Водночас реальність така, що становлення державної служби в правоохоронних органах й удосконалення системи підготовки її персоналу відбувається в умовах зміни парадигми суспільного розвитку, типу культури, духовно-моральних орієнтирів. Відтак ефективне функціонування системи відповідного безперервного професійного навчання працівників правоохоронних органів є нагальною проблемою та важливим чинником зміцнення суспільного правопорядку, становлення демократичної, соціальної, правової держави з соціально-орієнтованою ринковою економікою. Заразом варто пам'ятати, що в розробці засад розвитку професійної підготовки поліцейських, структур і підрозділів правоохоронних органів неможливо обмежуватись тільки рішенням поточних завдань. «Стратегія професійного навчання кадрів – стратегія майбутнього держави. Визначення потреб у кадрах (кількісного та якісного – за спеціальностями та кваліфікацією) обумовлено передусім станом і прогнозом розвитку соціально-економічних і політичних процесів, рівнем розвитку виробничих сил, завданнями управління, тими пріоритетами, на які націлено суспільство» [2].

Все це потребує повсякденної кропіткої праці. Але очікуваний результат вартий того. Як зазначають І. В. Астапкін і А. В. Фатула: «Ускладнення завдань соціально-економічного розвитку суспільства, зростання злочинності, збільшення навантаження на особовий склад призводять до збільшення обсягу роботи по кадровому забезпеченню органів внутрішніх справ, зростанню її складності. Від того, наскільки кваліфіковано вона виконується, в значній мірі залежать кінцеві результати всієї оперативно-службової діяльності» [3].

Реформування українського суспільства, перехід до демократичних форм правління, поступова децентралізація державних функцій за умов політичної і соціально-економічної нестабільності, зростання кримінальної активності в країні та вияву в злочинності таких рис, як агресивність, цинізм і жорстокість, ставлять нагальне питання щодо високоякісної професійної підготовки кадрового корпусу правоохоронних органів. «Кадри – це обличчя влади, особливий інструмент ефективного і послідовного здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави. Від професійної компетентності та діловитості кадрів, їх прогресивних орієнтацій і моралі, активності, здорового прогнозування до самовдосконалення й службового зростання в значній мірі залежать динамізм та результати здійснюваних перетворень» [4]. На цьому необхідно наголосити нині, коли кадрова ситуація в органах, структурах і підрозділах правоохоронних органів характеризується як кризова, коли в роботі з персоналом відсутні системність і наукова обґрунтова-

ність, що є однією з причин професійної деформації правоохоронців. Нині все актуальнішою є потреба опанування сучасними технологіями професійного і посадового розвитку особового складу. «Падіння виробництва, розшарування суспільства на класи, збільшення кількості безробітних та інші фактори завели наше суспільство у глухий кут, внаслідок чого різко загострилась криміногенна обстановка. Населення залякане замовними і безмотивованими вбивствами, організованими злочинними угрупованнями, контролем кримінальних структур усіх сфер нашого життя, корумпованими зв'язками частини працівників правоохоронних органів з злочинними елементами. За такого стану більшість постраждалих віддають перевагу тому, щоб зовсім не звертатись до органів внутрішніх справ і правосуддя, бо не вірять в їх ефективність, а також у те, що справедливість візьме верх. Вони побоюються, що у випадку звернення у правоохоронні органи їм стане ще гірше. Саме тому актуальним є питання підготовки кадрів з новим мисленням для системи правоохоронних органів, які не були б виховані на негативних пережитках, володіли новим світоглядом і не уникали боротьби з організованою злочинністю» [5].

Потреба у професійно-посадовому розвитку персоналу правоохоронних органів має не абстрактний, а суто конкретний характер і обумовлена реальними чинниками. По-перше, професійно-посадовий розвиток особового складу детермінований ускладненням змісту праці і служби в правоохоронних органах. Вочевидь професіоналізація державної служби в органах, структурах і підрозділах поліції як соціально-організаційне явище обумовлена якісними і кількісними змінами у змісті та характері праці й характеризується виникненням нових професій та спеціальностей, професійної літератури, професійних спільностей, технологій включення людини в професійну діяльність, становлення й розвитку її як професіонала правоохоронної справи. У понятті «професіоналізація» відображаються якісні зміни, які зазнають об'єктивовані форми праці (посади, робочі місця, вимоги до людини, її здібності). «Воно розкриває міру зрілості різновидів суспільної практики як професійних видів праці, тобто таких, для виконання яких потрібні спеціально сформовані у людини якості – професійні здібності. У змісті поняття «професіоналізація» віддзеркалюються і зміни, що відбуваються у людини в процесі підготовки її до професійної діяльності, а також під час виконання нею спеціальних операцій (прийомів, дій, рухів), обов'язків, особливостей її поведінки в певних умовах праці» [6].

По-друге, професійно-посадовий розвиток персоналу обумовлений структурою мотивації правоохоронців. Наприклад, одні правоохо-

ронці прагнуть реалізувати себе у правоохоронній діяльності держави. Інші бачать у цій службі найбільш вдалий спосіб посісти гідне місце в суспільстві. Треті вбачають можливість вирішити свої матеріальні проблеми, встановити зв'язки з корисними для життя людьми. Означені мотиви виступають рушієм і в професійно-посадовому розвитку правоохоронців, на них не варто не зважати.

По-третє, професійно-посадовий розвиток персоналу правоохоронних органів обумовлений тимчасовими обмеженнями циклу активного професійного життя людини і постійною потребою органів, структур і підрозділів забезпечувати власний розвиток. Адже інтенсивність, ритмічність, темпи розвитку будь-якої організації і суспільства загалом залежать не лише від постійного притоку людей, здатних заміщати посади в організаційній структурі, але й від можливості зробити роботу ліпше, ніж виконували її попередники, збільшити особистий професійний досвід, а, відтак і досвід організації. Темпи зростання професійного досвіду персоналу органів, структур і підрозділів правоохоронних органів – це найважливіший чинник її стабільного та динамічного розвитку. Ігнорування цих обставин негативно відображається на результатах правоохоронної і правозабезпечувальної діяльності, правосвідомості громадян та й якості суспільного розвитку загалом.

Із прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» розпочато якісно новий етап реформування МВС України. Результат запланованих реформ багато в чому залежить від якості професійного навчання поліцейських, готовності їх до несення служби в практичних підрозділах. Саме тому реформування системи Міністерства внутрішніх справ передбачає відповідні зміни в діяльності відомчих вищих навчальних закладів. На сучасному етапі розвитку Української держави постала об'єктивна необхідність перегляду значної кількості наявних уявлень про завдання, форми і методи національної освіти взагалі й системи професійного навчання поліцейських зокрема. У попередні періоди історії порівняно повільна еволюція становлення людини, суспільства, виробництва зумовили відносну постійність структури і змісту освіти. Домінувала концепція освіти, згідно з якою набуті людиною знання і вміння зберігали свою вартісну цінність упродовж усього її життя – «освіта на все життя». Нині неперервна освіта є відповіддю на виклик, який кидає нам світ, де зміни відбуваються надто швидко, що спонукає до необхідності змінити формулювання «освіта на все життя» на нове «освіта через усе життя».

Сучасна складність завдань, що вирішується Національною поліцією України (ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію»), насамперед у протидії злочинності, яка дедалі стає все поширенішою

і небезпечнішою, забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, надання послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги, винятково складні умови, в яких ведеться ця робота, вимагають постійного зростання професіоналізму кадрів поліцейських, високого рівня наукового забезпечення процесів їх підготовки та практичної діяльності.

Реалії сьогодення дають підстави стверджувати про те, що нині вкрай актуальним є вирішення питання пошуку способів покращення діяльності правоохоронних органів і якості підготовки поліцейських нової генерації. Очевидним є те, що цей процес може бути успішним лише тоді, коли уся наукова спільнота долучиться до осмислення усіх проблем, які є в системі МВС України та напрацюють рекомендації їх діяльності. Констатовано, що вивчення зарубіжного досвіду сприятиме вирішенню таких важливих питань, як організація підготовки поліцейських, зміна вектора державного управління у сфері забезпечення правопорядку та законності, захисту прав і свобод людини та громадянина.

Найважливішу роль у справі професійного навчання, професійно-посадового розвитку працівників правоохоронних органів «з метою підготовки персоналу до успішного виконання поставлених перед ними завдань» [7] відіграє відомча система освіти Міністерства внутрішніх справ України. Як слушно зазначено в одному з підручників у сфері управління: «Одержати високі результати в управлінні організацією можливо лише у випадку, якщо люди, якими ви керуєте, володіють знаннями, уміннями та відповідним настроєм, необхідним для того, щоб їх зусилля були ефективними й результативними. Коли такі люди прийняті на роботу, навчання стає основним чинником, який забезпечує розвиток їх умінь, навичок і установок, необхідних для найкращого виконання роботи. Навчання не уявляється чимось зовнішнім щодо основної функції організації, навпаки, воно відіграє інтегруючу роль у досягненні організацією основних стратегічних цілей. Адаже практично кожна організація функціонує у мінливих умовах, уміння й знання людей, потрібні у діяльності, також змінюються. Освіта і навчання у наші дні повинні бути безперервними» [7].

По суті таку роль у правоохоронних органах покликана і має виконувати багаторівнева система відомчої освіти. Те, що ця система освіти складається з декількох рівнів, цілком узгоджується з принципами світової і національної освітньої парадигми, відповідає сучасній практиці підготовки працівників у різних галузях і сферах суспільного господарства. Наприклад, як гадає О. П. Єгоршина, профе-

сійна підготовка проводиться з метою одержання певної професії або спеціальності тим або іншим працівником і обов'язково передбачає різні рівні підготовки [8].

Своїм виникненням і розвитком концепція безперервної освіти завдячує міжнародному співробітництву в межах Організації Об'єднаних Націй, завдяки якому дослідники з різних країн змогли налагодити обмін ідеями і національним досвідом. Одна з основних цілей безперервної освіти – розширення й урізноманітнення освітніх послуг, які доповнюють шкільну або вузівську освіту. Заразом визнається недостатність або нездатність базової освітньої системи навчити людину всьому, що їй доведеться робити протягом життя. Безперервна освіта має ще декілька синонімів, наприклад, перманентна (*permanent*), прижиттєва (*lifelong*), освіта дорослих, оскільки йдеться про різні форми перепідготовки, підвищення кваліфікації і рівня осіб, які перевищили звичайний вік базового навчання [9; 10].

Реформа галузевої освіти у ВНЗ МВС України та функціонування національних поліцейських систем повинна, на наш погляд, відбиватися із врахуванням передового зарубіжного досвіду, позаяк, не зважаючи на відмінність у політичних, правових, культурних традиціях, менталітеті, діяльність поліції в європейських країнах і США вирішують ідентичні проблеми щодо надання поліцейських послуг у забезпеченні публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; сучасним викликам і загрозам, злочинам терористичного й транснаціонального характеру, нерідко об'єднуючи зусилля на міждержавному рівні. Варто наголосити на тому, що в провідних європейських країнах реформи поліцейської діяльності, зазвичай, проводилися в контексті реалізації адміністративної реформи державного управління. Тому дослідження, запозичення зарубіжного досвіду, застосування єдиних уніфікованих стандартів поліцейської підготовки є вкрай необхідним для імплементації його у вітчизняний досвід.

Враховуючи різні мікро- і макросоціальні детермінанти в Європі сформувалися різні моделі підготовки поліцейської освіти, а саме:

- німецька, яка передбачає обов'язкове проходження практики й підвищення кваліфікації перед призначенням вищої посади. Навчання поліцейського за німецькою моделлю підготовки на всіх трьох рівнях загалом триває – 7,5 років;
- французька, яка у власній концепції використовує централізований принцип управління освітою. Тривалість навчання – 4,5 років;
- британська, яка у власній концепції використовує децентралізований принцип управління освітою. Цій системі притаманне надання поліцейському лише вузької спеціалізації.

Так, у країнах Євросоюзу підготовка поліцейських здійснюється на ґрунті відомчих навчальних закладах трьох рівнів. На першому рівні поліцейські отримують знання зі «загального, спеціалізованого та завершальних курсів», після чого складають іспити на заміщення вакантної посади молодшого складу поліції. Випускники першого рівня отримують атестат про середню поліцейську освіту. На другому рівні підготовка поліцейських провадиться у вищих школах поліції, після завершення якої випускники отримують диплом про вищу поліцейську освіту, яка надає їм право обіймати посади середнього складу поліції. На третьому рівні здійснюється підготовка старшого складу поліції в провідній поліцейській академії з видачою сертифіката про вищу поліцейську управлінську освіту.

Цікавим і слушним є досвід країн учасниць ЄС, а саме те, що в 11 з 27 країн випускники поліцейських закладів освіти першого і другого рівнів отримують освіту, що еквівалентна до відповідної освіти цивільних вищів. Позаяк, поліцейські заклади освіти усіх трьох рівнів держав ЄС інтегровані до Болонського процесу, тому всі випускники мають можливість обіймати посаду поліцейського не лише на батьківщині, але і, в будь-якій країні Євросоюзу, а також займати посади в цивільних структурах своєї країни або іншої держави ЄС.

Високий професіоналізм працівників поліції країн ЄС досягається не лише завдяки якійсь, професійній підготовці у фахових навчальних спеціалізованих закладах освіти. Так, поліцейський у Великобританії, Франції, Бельгії, Німеччині та інших країнах повинен покращувати свій професійний рівень протягом усієї діяльності, позаяк, від того залежить його просування по ієрархічній «драбині», присвоєння офіцерського чину, грошове утримання, пакет соціальних пільг і ін. Навчання у поліцейських закладах надають їм не лише специфічні знання та навички, а формують у поліцейського позитивну мотивацію до постійного самовдосконалення, зокрема способом самоосвіти.

Взагалі проблемам підвищення кваліфікації і перепідготовки поліцейських і поліцейських менеджерів в усьому світі приділяється значна увага, в США, наприклад, щорічно виділяють чималі кошти з держбюджету [11]. Оцінюючи вплив нових технологій управління, американські дослідники дають такий прогноз зміни вимог до управлінців поліції: «Їм знадобиться професійна компетентність для розуміння процесів, якими вони повинні управляти. Вони мусять бути здатними оцінити діяльність технічного персоналу, повинні оволодіти комп'ютерною грамотою, тобто вміти користуватись комп'ютером як інформаційною базою, засобом зв'язку і вирішення проблем» [12].

Поліцейський управлінець високого рівня, зазначають американські вчені, – це поєднання розуму, енергії, знань, старанності, сміливості й працездатності.

Варто зазначити, що для всіх проаналізованих нами освітніх систем підготовки поліцейських притаманно: *по-перше*, високий професійний рівень викладачів, інструкторів; *по-друге*, якісне методичне забезпечення прикладного спрямування; *по-третє*, раціональний підхід до вивчення дисциплін практичного спрямування, що унеможливує викладання курсантам предметів, які в нашій системі освітнього процесу відносять до нормативного блоку; *по-четверте*, створюються усі необхідні умови для засвоєння курсантами в стислі терміни знань й умінь (*accomplishments and skills*); *по-п'яте*, застосування широкого спектра практичних (позааудиторних) форм (*experiential learning*); *по-шосте*, жорсткий контроль за рівнем засвоєння курсантами матеріалу; *по-сьоме*, підвищені вимоги до науково-педагогічних працівників, які обираються лише на конкурсній основі, з обов'язковим урахуванням наявності досвіду практичної діяльності та його освітньо-кваліфікованого рівня [13].

Поліціювання на початку третього тисячоліття висуває нові вимоги до якісного потенціалу правоохоронних органів. Сучасний поліцейський повинен не просто мати високий рівень знань й інтелектуальні здібності, а й бути готовим до постійного поповнення інформаційного багажу і власного розвитку. Ефективне лідерство, командна робота, вплив на працівників поліцейського підрозділу можливий лише за умови перманентного приросту професійних знань і умінь, збагачення культурного і загальноосвітнього рівня керівника, розвитку загальних, пізнавальних, емоційно-вольових, характерологічних якостей [14; 15].

Багаторівнева відомча система підготовки до продуктивної праці працівників правоохоронних органів, служб і підрозділів поліції органічно, як підсистема, входить до єдиної державної безперервної освіти. «Відомча освіта, – наголошує А. О. Савченко, – має бути органічною складовою частиною єдиної державної безперервної освітньої системи України, однак на відміну від орієнтації на підготовку фахівців широкого профілю, вона спрямована, передусім, на якісне кадрове забезпечення конкретних напрямів діяльності органів внутрішніх справ. Відомчі заклади освіти Міністерства внутрішніх справ України в сучасних умовах готують широкий діапазон фахівців для своєї системи: слідчих, оперативних працівників, працівників кадрових апаратів, військових юристів, практичних психологів і соціологів, економістів, управлінців тощо» [16]. Такого погляду додержується і відомий

вчений, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України В. С. Венедиктов, зазначаючи: «Науку і навчальний процес в таких вузах треба інтегрувати відповідно до єдиної концепції розвитку національної та відомчої освіти, до створення науково-навчальних комплексів на базі тих вузів, де є такі можливості. У сучасних умовах у сфері відомчої освіти науково-навчальними комплексами могли б стати Національний університет внутрішніх справ і Національна академія внутрішніх справ, як найбільш потенційні в усіх напрямках діяльності вузи МВС». Вирішенню завдання професійної підготовки працівників правоохоронних органів, продовжує В. С. Венедиктов, сприятиме «запровадження безперервної ступеневої та рівневої професійної підготовки, здатної до саморозвитку, такої, що синтезує прогресивний вітчизняний і зарубіжний досвід та новітні наукові досягнення. Ступенева підготовка кадрів Міністерства внутрішніх справ України забезпечує широкі можливості освіти в задоволенні професійних потреб особи та суспільства, підвищенні соціальної значущості, престижу фундаментальних знань у своїй галузі діяльності з урахуванням взаємозв'язку усіх видів навчання. Вона повинна базуватися на інтегрованих навчальних планах, типових учбових програмах. Це дасть змогу мобільно використовувати власні резерви освітніх закладів системи МВС, створити умови для кадрового самозабезпечення. Зміст освіти у відомчих навчальних закладах, має, в першу чергу, забезпечувати виконання єдиних вимог щодо оволодіння фундаментальними знаннями фахівцями відповідних кваліфікаційних рівнів. Вони мають право формувати і свої науково-педагогічні концепції, моделювати навчально-виховний процес, але це не повинно призводити до зниження якості підготовки спеціалістів» [17].

Отже, відомча система підготовки працівників правоохоронних органів має свою цільову спрямованість, зміст і характерні риси. Вона виступає як єдина система освітньої діяльності з єдиними вимогами щодо формування змісту навчання, з мережею навчальних закладів, визначених у встановленому порядку та з власною системою управління. Сьогодні становлення цієї системи одночасно проходить у двох напрямках. По-перше, становлення системи професійної підготовки Міністерства внутрішніх справ відбувається завдяки впровадженню системності в професійно-освітній процес на ґрунті реалізації єдиної державної політики у сфері правоохоронної державної служби через визначення структури та змісту професійної діяльності правоохоронців, професійно-кваліфікаційних характеристик посад органів, служб і підрозділів внутрішніх справ, цілей, пріоритетів і принципів відповідного професійного навчання, введення єдиних державних стандар-

тів професійного розвитку та критеріїв оцінки їх досягнення з урахуванням різноманітності термінів, форм і методів навчання.

Саме це має надати системі відомчого професійного навчання визначеності, цілісності, забезпечить безперервність і послідовність освітньо-виховного процесу. По-друге, становлення системи професійної підготовки Міністерства внутрішніх справ України йде також по лінії зміцнення керованості діяльності системи, інтеграції, взаємозв'язку та координованості дій всіх навчальних закладів, що провадять освітню діяльність у сфері професійного розвитку особового складу органів, структур і підрозділів правоохоронних органів.

Висновки. Отже, аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду підготовки поліцейських дає нам можливість запропонувати актуальні напрями діяльності, спрямовані на реформування освітньої діяльності у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, а саме:

1) науково обґрунтувати концепцію і стратегію модернізації системи професійного навчання поліцейських, а саме: первинної професійної підготовки; підготовки у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання, післядипломної освіти, службової підготовки та законодавчо визначити суб'єктів цього реформування, внести зміни до чинного законодавства;

2) із метою формування, підготовки висококваліфікованих поліцейських, формування правоохоронної еліти згодом прийняття Закону України «Про реформування системи освіти МВС України та підвищення якості підготовки поліцейських»;

3) розробити і затвердити Концепцію формування та розвитку цілісної системи неперервної освіти поліцейських;

4) прийняття Закону України «Про відомчу систему професійного навчання поліцейських у ВНЗ МВС України» сприятиме застосуванню компетентнісного підходу в освітньому процесі у ВНЗ МВС України та удосконаленню системи управління освітньою та науковою діяльністю на галузевому й вузівському рівнях системи навчальних закладів МВС України;

5) сприяти розвитку ВНЗ МВС України щодо надання освітніх послуг із підготовки (базова освіта), перепідготовки (післядипломна освіта) та підвищення кваліфікації поліцейських;

6) розширити мережу інноваційно-технологічних центрів на основі науково-дослідних інститутів МВС України, які б безпосередньо займалися розробкою новітніх технологій підготовки поліцейських;

7) визначити загальнонаціональні стандарти якості освітнього та кадрового забезпечення системи професійної підготовки поліцейських, що мають встановити чіткий порядок ліцензування, атестації, акреди-

тації усіх установ і закладів, які займаються професійним навчанням поліцейських;

8) МВС України здійснити низку наукових досліджень щодо розробки і впровадження «портретів якості» поліцейських залежно від виду діяльності, структурного підрозділу, низки службових обов'язків із метою вдосконалення кваліфікаційних вимог до посад поліцейських;

9) активізувати процеси сертифікації Національної поліції України щодо надання освітянських послуг відповідно до вимог системи ISQ 9000;

10) сприяти розвитку наукових шкіл у відомчих навчальних закладах системи МВС України;

11) не допускати скорочення державного фінансування навчальних закладів різних рівнів навіть в умовах кризи, зокрема, наукових досліджень.

1. Авер'янов В. Б. Державна служба в Україні: організаційно-правові основи і шляхи розвитку / В. Б. Авер'янов. – К.: Ін-Юре, 1999. – 272 с.

2. Авер'янов В. Б. Державне управління в Україні / В. Б. Авер'янов; за заг. ред. проф. В. Б. Авер'янова. – К.: ПАН України, Інститут держави і права ім. В. Корецького, 1999. – 265 с.

3. Астапкин И. В. Кадровое обеспечение органов внутренних дел / И. В. Астапкин, А. В. Фатула. – М.: Академия МВД России, 1994. – 22 с.

4. Охотский Е. В. Служебная карьера / Е. В. Охотский, под общ. ред. Е. В. Охотского. – М.: «Экономика», 1998. – 303 с.

5. Проблемы подготовки и переподготовки кадров для системы МВД / В. М. Исаков // Актуальные проблемы совершенствования профессиональной подготовки и переподготовки кадров: сб. материалов Межвузовской научно-практической конференции. – Ч. 1. – Домодедово, 1998. – С. 58–61.

6. Шексиня С. В. Управление персоналом современной организации / С. В. Шексиня. – М.: ЗАО «Бизнес-школа Интел-Синтез», 1998. – 352 с.

7. Кабанова А. Я. Управление персоналом организации: учебник / А. Я. Кабанова. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 512 с.

8. Егориан А. П. Управление персоналом / А. П. Егориан. – Н. Новгород: НИМБ, 1999. – 624 с.

9. Негодченко О. В. Виховуємо правоохоронців нової генерації (Болонський процес і реформування відомчої освіти МВС) / О. В. Негодченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kyiv.pro.ua.com.

10. Мельніченко В. Освіта як соціальне явище / В. Мельніченко // Вересень. – К., 2003. – № 1 (23). – С. 14–18.

11. Moderner staat – moderne verwaltung // Deutschland. – 2002. – № 4. – P. 23.

12. Poppe S. Grundrechte, Verwaltung, Verwaltungsrecht / S. Poppe // Staat u. Recht. – В., 1988. – Jg. 37, Н. 11. – S. 897–904.

13. Кісіль З. Р. Юридико-психологічні засади запобігання професійній деформації працівників правоохоронних органів / З. Р. Кісіль, В. В. Серета. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 848 с.

14. Барко В. І. Професійний відбір кадрів до органів внутрішніх справ (психологічний аспект): монографія / В. І. Барко. – К.: Ніка-Центр, 2002. – 296 с.

15. Лефтеров В. О. Психологічні детермінанти загибелі та поранень працівників органів внутрішніх справ: монографія / В. О. Лефтеров, О. В. Тімченко. – Донецьк: ДІВС МВС України, 2002. – 324 с.

16. Савченко А. О. Місце і роль відомчої освіти в системі національної освіти України / А. О. Савченко // Вісник Університету внутрішніх справ. – 1999. – № 9. – С. 34–38.

17. Венедиктов В. С. Деякі напрямки методичного забезпечення навчально-виховного процесу в вузах МВС України / В. С. Венедиктов // Вісник університету внутрішніх справ. – 1998. – № 1. – С. 138–141.

Кисиль З. Р. К вопросу профессиональной подготовки сотрудников правоохранительных органов в современных условиях: международный опыт

Приводится обобщение проблемных вопросов концептуальных основ улучшения деятельности правоохранительных органов и качества подготовки полицейской нового поколения. Подчеркивается, что этот процесс может быть успешным только тогда, когда всё научное сообщество присоединится к осмыслению проблем, существующих в системе МВД Украины, и выработает рекомендации по их устранению. Констатируется, что изучение зарубежного опыта будет способствовать решению таких важных вопросов, как организация подготовки полицейских, смена вектора государственного управления в сфере обеспечения правопорядка и законности, защиты прав и свобод человека и гражданина.

Ключевые слова: концепция, реформирование, профессиональная подготовка правоохранителей, кадровая политика в МВД Украины, профессиональный отбор и профессионализация правоохранителей, международный опыт подготовки полицейских, реструктуризация и модернизация правоохранительной деятельности.

Kisil Z. R. Concerning the issue of professional training of law enforcement officers in modern conditions: international experience

The article is devoted to the generalization of the problematic issues of conceptual basis of improvement the work of law enforcement forces and the quality of police training as a new generation. It is indicated that this process can be successful only when the entire scientific community will join the understanding of all the problems that exist in the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and will work on the recommendations of their activities.

A priori, that the learning of foreign experience will help to address important issues such as the organization of police training, change the direction of state governance in the field of law enforcement and rule of law, rights protection and freedoms of human and citizen.

It has been investigated that the problem of improving the professional and psychological training of the National Police Staff of Ukraine is extremely actual; is considered as socially significant; focuses on ensuring law and order and dangerous and extreme nature of their activity and constantly increases level of complexity of the conditions and factors that accompany social changes. The high requirements to the level of professionalism of these professionals require purposeful development of personal and professional skills, excellent managing of the system of theoretical and applied knowledge, ability to apply them in practice under any conditions, regardless of the specifics of their activity.

Today's realities give grounds to say that nowadays there is a very important issue of finding ways to improve law enforcement activity and the quality of police training as a new generation. It is obvious that this process can be successful only when all entire scientific community will join the understanding of all the problems that exist in the System of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and will work on the recommendations of their activity.

Key words: *concept, reforming, law enforcement training, staff policy in the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, professional selection and professionalization of law enforcement officers, international experience of police training, restructuring and modernization of law enforcement activity.*

Стаття надійшла 24 травня 2017 р.

УДК 159.922

З. Я. Ковальчук

ВПЛИВ СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИН НА ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ

Проаналізовано вплив складних життєвих обставин на психічний розвиток дитини. Охарактеризовано поняття «складні життєві обставини». З'ясовано, що психічний розвиток дитини у складних життєвих обставинах залежить від впливу середовища, де виховується дитина-сирота; недоліків в організації педагогічних процесів у закладах державної опіки тощо.

Ключові слова: *психічний розвиток, складні життєві обставини, сирітство, дитина, суспільство.*

Постановка проблеми. Українське суспільство перебуває у де-стабілізаційній фазі свого розвитку, що виявляється не лише у соціально-політичній кризі, а й у кризі сімейних відносин, вихованні та становленні нового покоління українців.

Занепокоєння викликають особливості соціалізації дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Нормативно-правова база та система соціального захисту дітей потребує суттєвого вдосконален-